

مجموعه مقررات ثبت ازدواج و طلاق

تألیف و تدوین:

علی مظفری

۱- مجموعه قوانین مرتبط با ازدواج و طلاق

به ضمیمه

۲- احکام شرعی نکاح و طلاق

۳- استعلام از اداره امور اسناد و سردفتران

۴- سؤالات آزمون سردفتری ازدواج و طلاق

مظفری، علی
مجموعه مقررات ثبت ازدواج و طلاق / مؤلف علی مظفری. — تهران
: آریان، ۱۳۸۴.
[۲۷۲] ص.

ISBN: 964-8747-07-5: ۳۰۰۰۰ ریال

عنوان دیگر: مجموعه مقررات ثبت ازدواج به ضمیمه مجموعه قوانین
مرتبط با ازدواج و طلاق... سوالات آزمون سر دفتری ازدواج و طلاق.
کتابنامه: ض. [۲۷۲] همچنین به صورت زیرنویس.
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

۱. دفترهای اسناد رسمی — ایران. ۲. زناشویی — قوانین و
مقررات — ایران. ۳. طلاق — قوانین و مقررات — ایران. ۴. طلاق
(فقه). ۵. زناشویی (اسلام). الف. عنوان. ب. عنوان: مجموعه مقررات ثبت
ازدواج و طلاق به ضمیمه مجموعه قوانین مرتبط با ازدواج و
طلاق... سوالات آزمون سر دفتری ازدواج و طلاق.

۳۴۷ / ۰۱۶۰۹۵۵

۱۸۴۶ / ۶۳ م KMH

۸۴-۱۳۳۴۸ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات آریان

تهران - خیابان انقلاب - خ منیری جاوید - روبروی بازارچه کتاب

مجموعه مقررات ثبت ازدواج و طلاق

● مؤلف ● علی مظفری

● ناشر ● آریان

● صفحه آرای ● جهان فارسی: ۶۹۵۲۸۵۰

● چاپ ● میری

● نوبت چاپ ● اول ۱۳۸۲

● صحافی ● پیوند

● تیراژ ● ۱۰۰۰ نسخه

● ●

● ●

● قیمت ● ریال

کلیه حقوق این اثر بعنوان هدیه‌ای به روح مرحوم نصرت‌الله مظفری
و فرزند شهیدش به کمیته امداد امام خمینی (ره) اهداء می‌گردد.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على خير خلقه محمد
و آله الطاهرين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين الى يوم الدين

با حمد و سپاس فراوان از الطاف خداوند متعال که توفیق پیمودن راه مرحوم پدر را به اینجانب عطا نمود تا بتوانم ادامه دهنده راه پرفروغ آن استاد عزیزم باشم و به حول و قوه الهی چهل سال تجربه ایشان را در خدمتگزاری به مردم در قالب یک مجلد درآورده و تقدیم عزیزان نمایم. از دیرباز عدم وجود مجموعه‌ای که دربرگیرنده نکات قانونی و نحوه عملی ثبت ازدواج و طلاق باشد در بین سردفتران محترم و علاقمندان شرکت در آزمون سردفتری ازدواج و طلاق محرز و مسلم بود، لذا پس از احساس این نقیصه، خود را جهت تهیه کتابی که مشتمل بر نکات قانونی و بخشنامه‌ها و مسائل شرعی مربوطه باشد آماده نمودم هر چند هدف اصلی اینجانب از تهیه این کتاب زنده نگاهداشتن یاد و خاطره مرحوم مغفور اب التمهید حاج شیخ نصرت‌الله مظفری می‌باشد ولی می‌توان هدف از تهیه و چاپ این کتاب را در سه مقوله دیگر بررسی کرد.

۱- پس از اینکه آزمون سردفتری ازدواج و طلاق به شیوه خاص و عملی درآمد وجود کتابی در زمینه ثبت ازدواج و طلاق برای شرکت‌کنندگان لازم و ضروری بود و در حقیقت تکمله‌ای به این حرکت بود.

۲- بیشترین نگرانی مسئولین و سردفتران سلیقه‌ای شدن ثبت ازدواج و طلاق بوده و هست و امید هست با چاپ این کتاب از سلیقه‌ای شدن ثبت ازدواج و طلاق جلوگیری شود.

۳- بدون شک پس از اینکه کتاب در دسترس علاقمندان قرار گیرد مخصوصاً علاقمندان در شرکت در آزمون سردفتری ازدواج و طلاق سطح علمی آزمون بالا رفته و رقابت علمی شدیدتر خواهد شد و از طرفی هم قبول شدگان در آزمون که به عنوان سردفتر شروع بکار می‌کنند وجود

مجموعه‌ای که دربرگیرنده نکات قانونی، بخشنامه‌ها و نحوه عملی ثبت ازدواج و طلاق باشد در اول کار بسیار لازم و ضروری است.

به هر حال امید است به دور از نواقصی که قطعاً در چاپ این کتاب مشهود خواهد شد و به همت استادان محترم در چاپهای بعدی برطرف گردد، مجموعه حاضر کمک شایانی باشد برای تمام عزیزانی که خدمت به خلق خدا را افتخار خود می‌دانند.

والسلام علیکم ورحمة الله

حاج علی مظفری

سردفتر ازدواج ۴۱۸ تهران

رمضان المبارک ۱۴۲۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش گفتار.....	۹
بخش اول.....	۱۳
فصل اول: چگونگی انتخاب سران دفاتر ازدواج و طلاق.....	۱۳
فصل دوم: نحوه برگزاری آزمون.....	۱۵
بخش دوم.....	۱۷
فصل اول: تکالیف کلی سردفتران ازدواج و طلاق.....	۱۷
فصل دوم: تکالیف اداری سردفتر ازدواج و طلاق.....	۱۸
فصل سوم: نحوه ثبت و مسائل داخلی دفترخانه.....	۲۸
فصل چهارم: د) اجرائیه.....	۳۲
بخش سوم: انتقال سردفتر ازدواج و طلاق، مرخصی، کفالت.....	۳۷
فصل اول: نقل و انتقال.....	۳۷
فصل دوم: مرخصی.....	۳۹
فصل سوم: کفالت.....	۴۰
بخش چهارم: مقررات و تشریفات ثبت ازدواج.....	۴۳
فصل اول:.....	۴۳
فصل دوم: مهریه.....	۵۲
فصل سوم: ثبت نکاح منقطع و فسخ آن.....	۵۴
فصل چهارم: فسخ نکاح.....	۵۵
فصل پنجم: ثبت ازدواج زن تبعه ایران با خارجیان.....	۵۶

فصل ششم: ثبت ازدواج مرد ایرانی با زن خارجی	۵۸
بخش پنجم: تشریفات ثبت طلاق	۶۱
فصل اول	۶۱
فصل دوم: ثبت طلاق توافقی (بائن)	۶۳
فصل سوم: ثبت طلاق بائن (یکطرفه)	۶۶
فصل چهارم: ثبت طلاق رجعی	۶۷
فصل پنجم: ثبت طلاق رجعی از جانب زوج (یکطرفه)	۶۹
بخش ششم: مسئولیت سر دفتران	۷۱
بخش هفتم: از بازرسی دفاتر ازدواج و طلاق تا صدور رأی دادگاه	۷۵
فصل اول: تشکیلات دادسرا، دادگاه انتظامی بدوی و تجدیدنظر و نحوه دادرسی	۸۵
فصل دوم: اختیار رئیس قوه قضائیه در مورد تعلیق یا انفصال سر دفتر	۸۷
بخش هشتم: پیشنهادات، انتقادات	۸۹
فصل اول: موضوع طلاق	۸۹
فصل دوم: حق التحریر	۹۱
فصل سوم: اجرائیه	۹۱
فصل چهارم: مرخصی	۹۱
فصل پنجم: آزمایش قبل از ازدواج	۹۲
فصل ششم: چاپ اوراق	۹۲
فصل هفتم: ازدواج انقطاعی	۹۳

صفحه	عنوان
۹۳	فصل هشتم: موضوع قانون ثبت احوال
۹۴	فصل نهم: رفاه سردفتران
۹۷	ضمائم
۹۷	فصل اول: برگزیده‌ای از قوانین مربوط به نکاح و طلاق
۲۰۲	فصل دوم: احکام شرعی نکاح و طلاق
۲۳۲	فصل سوم: استعلامات انجام‌شده از اداره امور اسناد
۲۴۶	فصل چهارم: سؤالات آزمون سردفتری از دواج و طلاق (دیماه)
۲۷۲	فهرست منابع و مآخذ

پیش گفتار:

شاید اولین سئوالی که برای سردفتر ازدواج و یا شخص دیگری مطرح باشد این است که آیا شغل سردفتری ازدواج و طلاق و به تبع آن سردفتر ازدواج و طلاق تابع قوانین و مقررات استخدامی کشوری می باشد یا خیر؟ یا به مفهوم دیگر آیا دارای شغل رسمی است؟ برای پی بردن به این موضوع نیاز به کنکاش در قوانین استخدام کشوری می باشد که چون موضوع اصلی نمی باشد به آن می پردازیم:

الف - مفهوم غیر حقوقی استخدام

مفهوم غیر حقوقی استخدام عمومی بسیار است چون می توان گفت که کم و بیش همه شهروندان درباره این موضوع مفهومی دارند با پروا به گونه گونی این مفهوم ها می کوشیم تا آنها را روشن کنیم.

۱- مفهوم سازمانی استخدام: در این مفهوم ماموران به خدمات عمومی آن گروه از مستخدمانند که تابع مقررات حقوق عمومی می شوند، گاهی نیز تنها اشاره به دسته ای از مستخدمان اداره ها و ماموران به خدمت عمومی است مانند مستخدمان کشوری مستخدمان لشکری مستخدمان قضایی و...

۲- استخدام عمومی به مفهوم مقررات: در موردهایی این مفهوم دربرگیرنده همه قوانین و مقرراتی است که ناظر به موضع استخدامی مستخدمان کشور است ولی ماموران به خدمات عمومی و مستخدمان دولت همگی تابع مقررات یکسان نیستند و بسیاری از کارمندان و مستخدمانی که در خدمت سه قوه و یا دیگر اشخاص حقوقی عمومی اند از قوانین و مقررات گونه گونی استفاده و پیروی می کنند.

مستخدمان موسسه های غیر انتفاعی دولت تابع مقررات یکسانی نیستند با این همه اگر این مفهوم را تنها برای مستخدمان دولت (قوه مجریه) در نظر بگیریم این مفهوم تا حدود زیادی دارای یکپارچگی و یگانگی است.

۳- استخدام عمومی به مفهوم دریافت حقوق از سازمان عمومی: بیش تر به دید همگان به

مستخدم و کارمند شامل همه حقوق بگیران دولت یا یکی از اشخاص حقوقی حقوق عمومی است که این مفهوم از دو دیدگاه اشتباه است یکی آنکه همه حقوق بگیران دولت مستخدم دولت محسوب نمی شوند بلکه به عنوان مثال قانون کار ناظر به وضع آنان است دوم اینکه خیلی از کسانی که عهده دار خدمت عمومی هستند از دولت حقوقی دریافت نمی کنند مانند اعضای شورای ده.

۴- مفهوم اقتصادی استخدام: از نظر اقتصادی مستخدم و کارمند آنانی اند که حقوق و مزدشان جز هزینه های عمومی ملت گذاشته می شود و پرداخت این حقوق از محل دریافت مالیات ها تامین می گردد.

۵- مفهوم شغلی و مادی استخدام: این مفهوم ناظر به فعالیتی است که مستلزم یک همکاری دائمی و شغلی کسان یا اشخاص حقیقی یا اداره است برای تحقق برنامه هایی که اشخاص برنامه ریزی کرده اند.

ب- مفهوم ها و تعریف حقوقی استخدام کشوری:

۱- مفهوم و تعریف استخدام از دید قانون استخدام کشوری: بر طبق بند الف ماده یک «قانون استخدام کشوری» مصوب ۳۱ خرداد ماه ۱۳۴۵ «استخدام دولت عبارتست از پذیرفتن شخصی به خدمت دولت در یکی از وزارتخانه ها یا شرکت ها یا موسسات دولتی است» هر چند این تعریف را نمی توان تعریف جامع و مانعی از استخدام دانست با این حال همه مستخدمان کشور را در بر نمی گیرد به عنوان مثال اعضاء هیئت علمی دانشگاهها، قضات دادگستری، یا افسران ارتش مستخدم کشوردولی وضع استخدامی آنان تابع قوانین استخدام کشوری نیست و قوانین دیگری حاکم بر وضع آنان است.

۲- مفهوم مستخدم از دید قانون جزا: در قانون جزا مفهوم وسیع تری از مستخدم را در بر می گیرد به عنوان مثال مأموران شهرداریها و کارشناسان را نیز به عنوان مستخدمان دولت آورده است هر چند از لحاظ قوانین استخدام کشوری مأموران شهرداریها و کارشناسان مستخدم دولت نمی باشند از این دیدگاه حمایت بیشتری از مستخدمان دولت که به سبب انجام شغل مورد توهین قرار می گیرند نموده است و گاه کیفرهای سخت تری را برای کارمندان دولت در نظر گرفته است.

مع الوصف چنانچه اشاره شد مستخدم دولت و اصولاً شغلی که رسمی و مورد حمایت دولت باشد می بایست ویژگی های فوق الذکر را داشته باشد متأسفانه در هیچ کجای قانون، اسمی از شغل سردفتری ازدواج و طلاق آورده نشده است به همین لحاظ شغل سردفتری ازدواج از لحاظ قوانین و مقررات شغل رسمی محسوب نشده و نتیجتاً آثار و توابع مشاغل دولتی و رسمی بر آن بار نمی شود. به عنوان مثال سردفتر اسناد رسمی نمی تواند دارای شغل دیگری باشد ولی چون مقررات استخدام مربوط به دفاتر اسناد رسمی با دفاتر ازدواج و طلاق مغایر می باشد این حکم دفاتر ازدواج و طلاق را نمی تواند شامل شود که تنها زمانی ممکن خواهد بود که شغل سردفتری ازدواج هم مانند سایر مشاغل رسمی و دولتی محسوب گردد از سران دفاتر هم حمایت های لازم از قبیل بازنشستگی، بیمه، و... بشود. هر چند نباید فراموش گردد که سردفتران ازدواج و طلاق متعهدند در ساعات اداری در محل دفتر حضور داشته باشند و غیبت غیر موجه مستلزم مجازات انتظامی است حال به عنوان نمونه به دلایلی اشاره می شود که مطابق آن دلایل شغل سردفتری ازدواج و طلاق جزء مشاغل رسمی دولتی محسوب نمی گردد.

۱- قانون: چون معیار برای هر چیز قانون می باشد در هیچیک از قوانین اعم از قانون استخدام کشوری و دیگر قوانین نامی از دفتر ازدواج و طلاق به عنوان شغل دولتی اشاره نشده است.

۲- حمایت های لازم به منظور ایجاد شغل: بی شک و تردید شغلی دولتی و رسمی محسوب می گردد که از جانب دولت موسسه یا شرکت و یا سازمان که مستخدم وابسته به آن است حمایت هایی از مستخدم در ازای کار انجام شده صورت پذیرد به عنوان مثال تمامی مستخدمین دولت مورد حمایت دولت می باشند و در صورت از کارافتادگی، فوت، و یا بازنشستگی از آنان حمایت می شود و یا سران دفاتر اسناد رسمی به موجب قوانین مختلفه از این امتیاز بهره مند می باشند و دیگر مشاغل در صورتی که سردفتر ازدواج و طلاق دارای هیچیک از این مزایای فوق نمی باشد که این در جهت بهینه تر شدن خدمت سران دفاتر ازدواج و طلاق مانع و عامل مهمی است و همتی شریف و والامی طلبد هم از طرف خود سران دفاتر ازدواج و طلاق و هم از طرف مسئولین مربوطه تا با وجود خدمت شریف و مشقت بار آن هیچ فرقی میان حداقل سران دفاتر اسناد رسمی و سران دفاتر ازدواج و طلاق نباشد.

چرا که وقتی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل بیست و نهم دولت را موظف

نموده است به بیکاران حق بیکاری پرداخت نمایند و یا در بند ۲ اعلامیه جهان حقوق بشر که مورد تصدیق دولت ایران نیز رسیده است عنوان شده است که همه حق دارند که بدون هیچ تبعیضی در مقابل کار مساوی اجرت مساوی دریافت دارند آیا حمایت از سران دفاتر ازدواج و طلاق آن هم فقط در دورانی که سران دفاتر قادر به انجام کار نیستند (فوت، بازنشستگی، از کارافتادگی) و صبری را به مردم خدمت نموده است لازم و ضروری نیست؟

در جواب باید گفت نه تنها فعلاً حمایتی از سردفتران ازدواج و طلاق وجود ندارد بلکه قانوناً چنانچه سردفتران از لحاظ عملی نیز دیگر قادر به اداره امور دفتر نباشد می تواند موجب سلب صلاحیت او شود که بدور از هرگونه غرض ورزی اقدامی منصفانه نمی باشد و می بایست اقدامی جدی در این زمینه صورت بگیرد.

حال که تا حدودی با مسائل سردفتری ازدواج از لحاظ قوانین استخدامی آشنا شدیم وارد ماهیت موضوع اصلی این کتاب که همانا مقررات مربوط به ثبت ازدواج و طلاق و مسائل مربوطه است، می شویم.